

RETROSPECTIVĂ COMPARATIVĂ ASUPRA EDUCAȚIEI ECOLOGICE LA NIVELUL EDUCAȚIEI TIMPURI ÎN REPUBLICA MOLDOVA ȘI ROMÂNIA

*Andreea-Maria CERGUȚĂ, doctorand, UPS "I. Creangă" Chișinău, RM,
profesor învățământ preșcolar,
Școala Gimnazială "George Bacovia" Bacău, România*

Abstract. *The current educational policies pay special attention to environmental education. The purpose of this study is to highlight the goals of environmental education and the principles that underly educational interventions. Through environmental education, are laid the foundations of the current and future citizen to influence in positive way the political decisions, social and economical aspect of the environment. The comparative analysis of the aims of ecological education at the level of the curriculum for early education from Republic of Moldova and Romania indicates important differences.*

Keywords: *finality, ecological education, principles.*

Poluarea atmosferei, a apei, mărilor și oceanelor, a rețelelor hidrografice constituie fenomene având un caracter global. Aceste problemele de mediu sunt urgente și trebuie abordate de întreaga comunitate. În acest context, M. Momanu [6] vizează, necesitatea unei cooperări internaționale în problemele ocrotirii naturii, în elaborarea și aplicarea unor strategii globale în mediu. Una din soluțiile acestor probleme este educația ecologică, care nu are drept scop impunerea oamenilor unui anumit fel de a gândi, dar îi poate ajuta să învețe cum să gândească – inclusiv cum să rezolve problemele, să ia decizii, să cântărească opțiunile și să alinieze valorile cu acțiunile personale.

Opiniile divergente privind starea mediului, consecințele degradării acestuia și rolul educației sunt subiecte de discuție și dezbateri. Doar în ultimii ani oamenii de știință și liderii politici au admis necesitatea de a proteja mediul înconjurător, iar opinia publică a luat cunoștința de aceasta problemă [9, p. 112]. A trebuit pentru aceasta să se producă numeroase catastrofe ecologice fără precedent, ca de exemplu, defrișările dramatice din Amazonia, Africa și Asia de sud-est, extinderea terenurilor care devin necultivabile, extinderea deșerturilor, ploile acide, poluarea Antarcticii, acumularea deșeurilor menajere, industriale, nucleare și toxice, extinderea unor produse toxice, proliferarea și utilizarea armelor chimice, norul de la Cernobîl care a fost reperat până în Japonia și în Statele Unite, găurile de ozon, amplificarea efectului de seră și consecințele lor nefaste asupra sănătății.

Educația ecologică, datorită implicațiilor personale, sociale, regionale, naționale, globale - constituie unul dintre obiectivele vizate de politicile și strategiile guvernamentale din întreaga lume. Educația ecologică vizează orientări practice pe tot parcursul de formare a individului uman, reperează pe propriile concepte, principii, legi și studiază interacțiunea „Om-Mediu-Om” și consecințele acesteia în formarea unui comportament conștientizat și responsabil față de problemele de mediu. Ea urmărește promovarea cunoștințelor fundamentale privind diverse

aspecte ale mediului și formarea la copii a atitudinilor și deprinderilor indispensabile unui comportament responsabil față de mediul de viață în care există.

Astfel, educația ecologică la nivelul învățământului preuniversitar începe o dată cu învățământul preșcolar și se continuă cu învățământul primar, gimnazial și liceal, în învățământul postliceal, atât în cadrul școlar, cât și cel extrașcolar. Educația ecologică la nivelul învățământului preșcolar ajută în formarea unei concepții sănătoase despre lume și viață și ar trebui să se bucure de un statut realist în formarea și educarea tinerei generații.

Educația ecologică este procesul de recunoaștere a valorilor și de înțelegere a conceptelor, în aspectul formării și dezvoltării deprinderilor și atitudinilor necesare pentru înțelegerea corectă și aprecierea interdependenței dintre om, cultură și factorii mediului natural [3, p. 7].

A. Gumovschi [4] elucidează în lucrarea „Rolul educației ecologice ca un factor-cheie al soluționării problemelor de mediu în secolul XXI” elucidează trei abordări principale ale educației ecologice:

- **educația despre mediu** - asigură înțelegerea modului de funcționare a sistemelor naturale, a impactului activităților umane asupra sistemelor naturale, a impactului activităților umane asupra sistemelor naturale; dezvoltă capacitățile investigative și gândirea critică, stând la baza unui suport cognitiv care să permită apoi, participarea la luarea deciziilor de mediu;
- **educația în mediu** – asigură experiența practică a instruirii prin contactul direct cu componentele mediului, dezvoltă abilități de culegere a datelor și de investigație pe teren, stimulează preocuparea față de mediu;
- **educația pentru mediu** - finalizează educația în și despre mediu, dezvoltă sensul responsabilității față de mediu, motivația și abilitățile de a participa la îmbunătățirea stării mediului; ecologia pentru mediu promovează dorința și capacitatea de a aborda un stil de viață compatibil cu conceptele dezvoltării durabile, oferă inspectorilor pentru protecția mediului și profesorilor posibilitatea de a contribui împreună cu populația, și mai ales cu copiii/elevii, la buna gospodărire a resurselor naturale, abordând astfel componente ale educației morale, estetice, politice.

Educația ecologică este un „proces menit să atragă categorii de oameni care să fie conștienți și preocupați de problemele mediului înconjurător și de problemele complementare, oameni care au cunoștințele, atitudinea, abilitatea, motivația și capacitatea de a lucra individual și colectiv pentru găsirea unor soluții problemelor actuale dar și pentru prevenirea apariției altora”. [12]

Prin urmare, educația ecologică este un proces care are scopul să îmbunătățească calitatea vieții prin asigurarea generațiilor în creștere și dezvoltare cu „uneltele” de care au nevoie pentru a rezolva și împiedica problemele de mediu. Educația ecologică facilitează tânăra generație să obțină cunoștințe, deprinderi, motivații, valori și angajamentul de care au nevoie pentru a utiliza eficient resursele pământului și de a-și asuma răspunderea pentru menținerea calității mediului.

Remarcăm, educația ecologică este cea mai bine structurată componentă nouă a educației care dispune deja de tradiții în unele țări europene, cum ar fi Elveția, Germania și Danemarca. Ea își propune să-l conducă pe copil, adică pe viitorul cetățean, spre formarea unui punct de vedere obiectiv asupra realității înconjurătoare, să-l incite la participare, astfel încât să devină conștient de viitor și de faptul că viața generațiilor viitoare depinde într-o mare măsură și de opțiunile sale [10, p. 38]. Agresiunea omului asupra mediului natural și artificial (de exemplu, războaiele și

orașele, industrializarea și megalopolisurile) este datorată cel mai frecvent luptei pentru existență și se adaugă, în mod fatal, catastrofelor naturale. Pornind de la premisa că ecologia constituie una dintre condițiile supraviețuirii speciei umane, educația ecologică reprezintă calea de a ajunge, prin cunoaștere, la înțelegerea și respectarea naturii, a mediului din care facem parte.

Ținând cont scopul studiului nostru am decis să ne referim la principiile educației ecologice la nivelul educației timpurii. În mai multe lucrări sunt evidențiate principiile educației ecologice asupra cărora este important să se atragă atenție la nivelul educației timpurii [3, p. 23; 5, p.8]:

- **Gândeți global, acționați local.** Acesta este un slogan ce aparține istoricului Rene Dubois, care în mod sugestiv reamintește tuturor, inclusiv copiilor, că problemele de mediu sunt globale în scop, dar sunt abordate, cel mai eficient, la nivel local sau individual. Fraza aceasta subliniază cât de critic este pentru oameni să-și examineze comportamentul lor și să înțeleagă cum acțiunile individuale pot influența probleme globale. Deși este important pentru educatori, persoane în general să înțeleagă natura problemelor mediului la nivel internațional, național și regional, adesea cele mai efective programe de educație ecologică ajută copiii să înțeleagă cum acțiunile lor la nivel local pot duce sau pot ajuta la prevenirea și rezolvarea problemelor de mediu.
- **Mai mult decât știință.** Mulți educatori leagă educația mediului în mod exclusiv de educația științifică. Deși o mare parte a educației mediului se ocupă cu înțelegerea conceptelor științifice, ea cere, de asemenea o înțelegere a mai multor domenii: matematicii, geografiei, eticii, politicii și altor discipline. Deaceia, educația ecologică trebuie desfășurată integrat, realizând-o în diverse centre de interes.
- **Nu e nevoie să fii expert.** Nu trebuie să fii om de știință sau un profesionist în educația mediului pentru a introduce educația mediului în predare. Educația mediului este mult mai mult decât un „obiect de studiu;” ea implică evaluarea educației, luarea de decizii, deprinderi de comunicare, creativitate și multe alte priceperi și deprinderi. Educatorul trebuie să faciliteze învățarea și să știe cum și când să apeleze la experți dacă este necesar. Prin introducerea cunoștințelor de mediu în predare se pot încerca noi activități și modalități de abordare și se pot afla mai multe lucruri din publicațiile despre mediu împreună cu discipolii.
- **Învățatură prin descoperire.** În timpul orelor din sala de grupă, de obicei educatorul oferă o anumită informație copiilor, copiii ascultă, iar apoi sunt testați în legătură cu ceea ce au învățat. Astăzi învățarea experiențială începe să înlocuiască, să completeze activitatea tradițională, deoarece prin experimente, simulări, dezbateri și alte activități participative, copiii descoperă concepte singuri. Învățarea experiențială mărește capacitatea de memorare, motivează copilul să învețe, și încurajează cooperarea de grup. Prezintă succes în special în activitățile de rezolvare a problemelor de mediu.
- **Ieșiți afară!** Mulți oameni susțin că copiii de pretutindeni – în special din zonele urbane – pierd legătura cu lumea naturală. Aducerea copiilor în mediul înconjurător în mod regulat este o parte importantă a unui program conștient de educație a mediului. Folosirea mediului ca sală de grupă este de asemenea un mod de a aduce copiii mai aproape de natură.

- **Fii realist!** Aducerea copiilor în comunitate pentru a privi mediul natural și cel construit poate face programele de educație ecologică mai relevante pentru viețile lor. Deoarece se accentuează pe sisteme reale, probleme și soluții, copiii având posibilitatea ei înșiși să experimenteze, caia ce adesea lipsește din programele educaționale. Aceste experiențe „reale” nu numai că îmbogățesc planul de învățământ, dar pot, de asemenea, să ajute la întărirea legăturilor între programul de învățământ și comunitate. Este de asemenea important să fii sensibil la realitățile problemelor de mediu cu care se confruntă comunitatea.. De exemplu, în orașe mari, mulți dintre părinții copiilor, probabil, lucrează în fabrici care poluează aerul și apa. Și lângă păduri, poate unii dintre elevii și familiile sau rudele lor s-ar putea să joace un rol în problema braconajului și a tăierii excesive de copaci. Cu toate că n-ar trebui să evitați să discutați problemele de mediu din cauza aceasta, trebuie să fiți atenți atunci când „învinuiți” pe cineva și este necesar să găsiți cea mai bună cale de a prezenta anumite probleme.
- **Gândește! gândește! gândește!** Unul din obiectivele programului de educație ecologică este să ajuți copiii să-și dezvolte capacitatea de a gândi – atât critic cât și creativ. Un copil care ar putea face parte într-o zi din consiliul local va fi cel mai eficient dacă el sau ea va putea să cântărească bine opțiunile, să identifice alternativele, să comunice, să pună întrebările corecte, să analizeze sugestiile cetățenilor, și să ia decizii. La fel poate fi pentru un copil care ar putea fi într-o zi proprietar de pământ care încearcă să decidă cum să-și administreze pământul sau pentru un cetățean căruia i se cere să se implice într-o problemă care afectează mediul și comunitatea.
- **Valorile contează.** Educația ecologică cultivă și un sistem de valori. Deoarece copiii se maturizează, sistemul de valori pe care ei îl promovează influențează opțiunile și deciziile pe care ei le iau referitor la toate aspectele vieților lor, inclusiv problemele de mediu. Valorile aduc de asemenea consistență vieții unei persoane, ceea ce o ajută să realizeze un concept mai bun despre sine. Există o legătură strânsă între valori, convingeri, atitudini și dezvoltarea unei etici a mediului înconjurător.
- **Dați-le puterea!** Un program educațional ecologic poate face mult pentru a da putere copiilor să-și îmbunătățească calitatea vieților lor și a celorlalți. Iar această putere poate duce la amplificarea sentimentelor de mândrie și auto-respect. Când copiii iau parte la un proiect al comunității pentru a ajuta la îmbunătățirea calității mediului sau la rezolvarea unei probleme a comunității, ei se ajută pe sine și îi ajută și pe ceilalți în același timp. Ei își afirmă propriile valori și văd că acțiunile lor contează.
- **Aprindeți o scânteie!** Educatorul poate avea un impact pe viață asupra copiilor săi introducând strategiile educației ecologice în predare. Calitatea mediului se reflectă direct în viețile copiilor și a familiilor lor. Ajutându-i să-și cunoască drepturile ca cetățeni, dându-le puterea să acționeze și să simtă că ei contează, clarificând legăturile dintre sănătatea individuală sau familială și mediu, arătând legătura dintre veniturile personale și mediu, și trezindu-le interesul față de lumea naturală, educatorul poate aprinde o scânteie a proprietății personale în probleme de mediu. Educatorul nu trebuie să-și facă griji dacă nu poate face totul – aprinderea unei scânteie este un început bun.

Deci, copiii sunt un public important pentru educația ecologică deoarece sunt gestionarii și consumatorii de mâine ai resurselor, care în unele cazuri copiii își pot influența părinții și alți

membri ai comunității. Educatorii pot avea un impact deosebit, de la creșterea conștientizării și cunoașterii până la formarea de atitudini și proiecte active în numele educației ecologice. Este important să recunoaștem că nu este doar o singură cale corectă de a face educație ecologică.

Intervenția pedagogică în domeniul educației raportate la mediu în etapele inițiale ale ontogenezei umane trebuie realizată ținându-se cont de principiile expuse mai sus, convertindu-le în caracteristici ale acestei educații și respectiv în condiții ale unei acțiuni eficiente în domeniu. În ceea ce privesc problemele mediului, trebuie obligatoriu stabilite interdependențele între factori și efectele în lanț, mergându-se până la o analiză critică globală. Această educație trebuie să se realizeze în condiții de interdisciplinaritate, toate problemele fiind examinate într-o viziune de ansamblu, cu aportul disciplinelor clasice dar depășindu-le pe aceste. Punctul de plecare îl reprezintă mediul care-l interesează pe copil, deci mediul său imediat. Folosirea metodelor de acțiune este utilă pentru formarea judecăților de valoare, iar educatoarea are rol de ghid consilier, ajutor, sprijinindu-i pe preșcolari. Obiectivele educative de ordin afectiv, cognitiv și acțional se realizează prin modalități specifice, deoarece se urmărește dezvoltarea cunoștințelor, pentru a-i permite copilului accesul la documentare, la înțelegerea aspectelor tehnice, la instrumentele de analiză și de aplicare a cunoștințelor. Educația pentru mediu nu-și poate atinge scopul dacă acțiunile pe care le sugerează copilului, nu se difuzează și în jurul acestuia, în familie, în grădiniță, cartier. Aceste principii vizează structurarea unei culturi ecologice, în perspectivă interdisciplinară, care presupune în egală măsură dezvoltarea unor comportamente care să presupună interiorizarea atitudinilor responsabile față de mediul înconjurător.

Evidențiem, educația ecologică înseamnă informarea și sporirea cunoștințelor copiilor despre mediul înconjurător. Educația ecologică este un mod de viață și problemele acestuia nu pot fi rezolvate doar prin soluții tehnice, ci prin înțelegerea profundă a legăturii existente între ființa umană-natură-mediul de viață și atitudinea individuală și comună față de aceste probleme. Obiectivele generale ale educației ecologice au fost precizate de Conferința interguvernamentală de la Tbilisi (1977), desfășurată sub egida UNESCO, unde s-a precizat că educația ecologică trebuie să urmărească dezvoltarea conștiinței și simțului responsabilității tuturor oamenilor față de mediu și problemele mediului. Oamenii trebuie să dobândească cunoștințele, atitudinile, motivația, angajarea și instrumentele necesare pentru a acționa, individual și în colectiv, în vederea soluționării problemelor actuale și prevenirii apariției unor noi probleme. Obiectivele vizează în egală măsură cunoștințele, demersul practic, clarificarea valorilor și achiziția de atitudini prin care copilul în procesul educației trebuie ajutat să înțeleagă că omul este neseparabil de mediul său și că efectele negative ale acțiunilor sale se răsfrâng asupra lui, să obțină cunoștințe de bază necesare soluționării problemelor mediului său, să judece responsabilitățile individuale și colective, angajându-se în obținerea cooperării pe linia găsirii soluțiilor unor probleme și să dezvolte instrumente de analiză, reflecție și acțiune pentru a înțelege, preveni și corecta neajunsurile provocate mediului.

M. Momanu [6], evidențiază următoarele obiective ale educației ecologice:

- „alfabetizarea” în materie de mediu: dobândirea cunoștințelor, a abilităților și atitudinilor pe care fiecare cetățean trebuie să le stăpânească;
- conștientizarea diversității și importanței problemelor ecologice, ca și a diversității comportamentelor umane care afectează mediul;

- înțelegerea corectă a raportului individ-mediul, prin intermediul căreia elevii descoperă cu îngrijorare că mediul nu le aparține, ci ei se integrează în acest ansamblu extrem de complicat, iar viața lor e condiționată de viitorul mediului;
- dezvoltarea respectului față de mediul și a responsabilității-ca elemente definitorii pentru stilul individual de viață;
- analiza critică a problemelor de mediu la scară locală și mondială;
- dezvoltarea capacității de a lua decizii care să influențeze pozitiv raportul individ-mediul.

Analiza mai multor lucrări în domeniul abordat ne-a permis să estimăm următoarele obiective ale educației ecologice [7; 11]:

- *conștientizarea* - ajută copiii să capete o înțelegere și sensibilitate față de întreg mediul și problemele lui; le dezvoltă abilitatea de a pricepe și de a deosebi stimulentele, de a procesa, rafina și extinde aceste percepții; contribuie la folosirea acestor abilități noi în mai multe contexte;
- *cunoașterea*: ajută copiii să capete o înțelegere de bază privind funcționarea mediului, interacțiunea oamenilor cu mediul și despre cum apar și cum pot fi soluționate problemele legate de mediu;
- *atitudinea* - ajută copiii să capete un set de valori și sentimente de grijă pentru mediu, motivația și devotamentul de a participa la menținerea calității mediului;
- *deprinderi* - ajută copiii să capete abilitățile necesare identificării și investigării problemelor mediului și să contribuie la rezolvarea problemelor acestuia;
- *participarea* - ajută copiii să capete experiență în utilizarea cunoștințelor și abilităților dobândite, în vederea unor acțiuni pozitive și bine gândite care vor conduce la rezolvarea problemelor mediului.

K. Ollerer [8] precizează că una dintre finalitățile educației ecologice este de „a dezvolta simțurile responsabilității și solidaritatea între țării și regiuni, indiferent de nivelul lor de dezvoltare pentru păstrarea și ameliorarea mediului. Obiectivele educației ecologice în toată lumea sunt asemănătoare: să menținem și să îmbunătățim calitatea mediului, să prevenim problemele mediului în viitor, însă căile de realizare sunt diferite.

În urma analizei curriculumului educației timpurii din Republica Moldova [1] și curriculumului educației timpurii România [2], în ceea ce privește educația ecologică se constată unele diferențe. În *Curriculum pentru educația timpurie* din Republica Moldova [1, p. 87], se regăsește explicit componenta educație pentru mediu, la nivelul căreia sunt stabilite competențele specifice și unitățile de competență diferențiate în funcție de nivelul de vârstă (Tabelul 1). Educația pentru mediu este încadrată în domeniul de activitate Științe și tehnologii, alături de Formarea reprezentărilor elementare matematice și Educație digitală.

Tabelul 1. *Competențe specifice ale educației pentru mediu la nivelul educației timpurii din Republica Moldova.*

<i>Vârsta</i>	<i>Competențe specifice ale educației pentru mediu</i>	<i>Unități de competențe</i>

1,5-3 ani		<p>1.1. Recunoașterea principalelor stări ale vremii.</p> <p>1.3. Explicarea relației cauză-efect în interacțiune cu obiecte, fenomene.</p> <p>1.4. Recunoașterea și descrierea a 2-3 animale/plante.</p> <p>1.5. Denumirea, în baza imaginilor, a corpurilor cerești (Soarele, Luna, stelele).</p> <p>1.6. Denumirea unor părți ale corpului uman.</p>
3-5 ani	<p>Recunoașterea și descrierea componentelor, fenomenelor, proceselor, relațiilor din mediul înconjurător, demonstrând corectitudine în folosirea terminologiei specifice</p>	<p>1.1. Evidențierea semnelor caracteristice fiecărui anotimp.</p> <p>1.2. Aprecierea stării vremii, utilizând semnele convenționale.</p> <p>1.3. Explicarea acțiunii factorilor mediului asupra organismelor.</p> <p>1.4. Identificarea diversității plantelor, animalelor, în raport cu mediul lor de trai.</p> <p>1.5. Distingerea părților componente ale plantelor/ animalelor.</p> <p>1.6. Recunoașterea unor corpuri cerești (Soarele, Luna, stelele) în mediul natural.</p> <p>1.7. Recunoașterea și descrierea părților componente ale corpului uman.</p>
5-7 ani		<p>1.1. Distingerea și descrierea fenomenelor naturii specifice celor patru anotimpuri.</p> <p>1.2. Aprecierea stării vremii prin completarea fișei de observare, calendarului naturii.</p> <p>1.3. Clasificarea corpurilor din natură după diferite criterii.</p> <p>1.4. Identificarea și descrierea plantelor și animalelor (insecte, pești, amfibii, păsări, mamifere) și a părților componente ale acestora.</p> <p>1.5. Explicarea relațiilor dintre plante, animale și mediile lor de viață.</p> <p>1.6. Recunoașterea diferitor forme de relief și bazine acvatic.</p> <p>1.7. Identificarea și descrierea corpurilor cerești (planete, stele, sateliți – Luna).</p> <p>1.8. Identificarea unor organe interne și funcțiile acestora.</p> <p>1.9. Determinarea rolului organelor de simț în cunoașterea lumii înconjurătoare.</p>
1,5-3 ani	<p>Aplicarea metodelor și instrumentelor de explorare-investigare a</p>	<p>2.1. Recunoașterea obiectelor, fenomenelor, ființelor în baza observărilor.</p> <p>2.2. Distingerea asemănărilor și deosebirilor dintre obiecte cu ajutorul organelor de simț.</p> <p>2.3. Formularea întrebărilor despre lumea înconjurătoare</p>

3-5 ani	mediului înconjurător, dând dovadă de interes și curiozitate în colectarea rezultatelor	<p>2.1 Determinarea și explicarea relațiilor/interacțiunilor care cauzează anumite efecte.</p> <p>2.2. Observarea diferitor procese, fenomene, relații, componente ale mediului înconjurător.</p> <p>2.3. Utilizarea instrumentelor specifice (lupa, rigla ș.a.) și a simțurilor în explorarea componentelor, fenomenelor naturii.</p> <p>2.4. Realizarea experiențelor simple în scopul înțelegerii mediului înconjurător.</p> <p>2.5. Modelarea corpurilor din diferite materiale.</p>
5-7 ani		<p>2.1. Utilizarea metodelor și instrumentelor de investigare a mediului înconjurător pentru colectarea informației despre lumea înconjurătoare.</p> <p>2.2. Explicarea și generalizarea rezultatelor unor observații, investigații.</p> <p>2.3. Modelarea corpurilor, fenomenele naturii din diverse materiale reciclabile.</p>
1,5-3 ani		<p>3.1. Recunoașterea regulilor de protecție a mediului înconjurător în baza imaginilor. 3.2. Menținerea ordinii în mediul înconjurător. 3.3. Manifestarea atitudinii pozitive față de plante, animale.</p>
3-5 ani	Adoptarea unui comportament adecvat în mediul înconjurător, manifestând responsabilitate și atitudine pozitivă față de acesta	<p>3.1. Recunoașterea nevoilor de bază ale ființei umane (apă, aer, hrană, adăpost, lumină).</p> <p>3.2. Determinarea rolului plantelor, animalelor în viața omului.</p> <p>3.3. Identificarea și descrierea activităților omului în natură (activități agricole, gospodărești etc.).</p> <p>3.4. Identificarea regulilor de îngrijire a mediului ambiant.</p> <p>3.5. Menținerea unui mediu curat prin aplicarea unor reguli de îngrijire.</p>
5-7 ani		<p>3.1. Distingerea și descrierea condițiilor specifice vieții umane.</p> <p>3.2. Identificarea și argumentarea rolului omului în menținerea unui mediu ecologic.</p> <p>3.3. Participarea activă la îngrijirea și protecția mediului înconjurător.</p> <p>3.4. Explicarea, prin cuvinte proprii, a rolului plantelor, animalelor, fenomenelor naturii în mediul înconjurător.</p>

În ceea ce privește *Curriculumul pentru educația timpurie* (2019) din România, se constată că nu există în mod explicit finalități ale educației ecologice. În toate domeniile de dezvoltare exista dependente și interdependente, astfel ca fiecare achiziție dintr-un domeniu influențează semnificativ progresele copilului în celelalte domenii. Pot fi delimitate câteva finalități la nivelul domeniului Dezvoltarea cognitivă și cunoașterea lumii în mod indirect (Tabelul 2).

Tabelul 2. Domeniul Dezvoltarea cognitivă și cunoașterea lumii, [2].

Nivel antepreșcolar (de la naștere la 3 ani)		
Nr. crt.	Dimensiuni ale dezvoltării	La finalul perioadei antepreșcolare, copilul va manifesta o serie de comportamente, între care:
1.	Relații, operații și deducții logice în mediul apropiat	<p>1.1. Experimentează pentru a observa efectele propriilor acțiuni asupra obiectelor și asupra celorlalți</p> <p>1.2. Constată și descrie asemănarea sau deosebirea dintre două obiecte de același tip (ex.: <i>o minge este mai mare decât lată, fusta mea este la fel cu cea a Mariei</i> etc.)</p> <p>1.3. Repetă/ reia comportamente pornind de la experiențe anterioare (ex.: <i>observă cum adultul suflă în mâncare pentru a o răci și suflă și el/ea la următoarea masă</i>)</p> <p>1.4. Utilizează explorarea prin încercare și eroare pentru a rezolva probleme</p>
2.	Reprezentări matematice elementare, pentru rezolvarea de probleme și cunoașterea mediului apropiat	<p>2.1. Recunoaște unele cantități ale unor obiecte (ex.: <i>două cărți, trei cutii</i> etc.)</p> <p>2.2. Identifică prin comparare, mărimea (<i>mare – mic</i>) sau cantitatea (<i>mult/-e – puțin/-e</i>) obiectelor de același tip</p> <p>2.4. Seriază obiecte de același fel într-un șir (ex.: <i>un șir de cuburi</i>)</p> <p>2.5. Identifică, cu sprijin, categorii de obiecte, ființe (ex.: <i>pisica, vulpea și câinele sunt animale</i>) și le grupează după un criteriu</p>
3.	Caracteristici structurale și funcționale ale lumii înconjurătoare	<p>3.1. Sesizează detalii sau diferențe între obiecte, ființe, fenomene de care sunt interesați, atunci când le examinează</p> <p>3.2. Observă și înțelege că ființele vii au nevoie de apă și hrană pentru a crește și a se dezvolta</p> <p>3.3. Descrie câteva părți ale corpului omenesc și câteva organe de simț</p> <p>3.4. Întreține (ordonează) mediul apropiat, asistat de un adult</p>
Nivel preșcolar (de la 3 la 6 ani)		
1.	Relații, operații și deducții logice în mediul apropiat	<p>1.1. Identifică elementele caracteristice ale unor fenomene/relații din mediul apropiat</p> <p>1.2. Compară experiențe, acțiuni, evenimente, fenomene/relații din mediul apropiat</p> <p>1.3. Construiește noi experiențe, pornind de la experiențe trecute</p>

		<p>1.4. Identifică posibile răspunsuri/soluții la întrebări, situații - problemă și provocări din viața proprie și a grupului de colegi</p> <p>1.5. Realizează, în mod dirijat, activități simple de investigare a mediului, folosind instrumente și metode specifice</p>
2.	<i>Cunoștințe și deprinderi elementare matematice pentru rezolvarea de probleme și cunoașterea mediului apropiat</i>	<p>2.1. Demonstrează familiarizarea cu conceptul de număr și cu numerația</p> <p>2.2. Demonstrează familiarizarea cu informații despre mărime, formă, greutate, înălțime, lungime, volum</p> <p>2.3. Identifică și numește formele obiectelor din mediul înconjurător</p> <p>2.4. Efectuează operații de seriere, grupare, clasificare, măsurare a obiectelor</p> <p>2.5. Rezolvă situații-problemă, pornind de la sortarea și reprezentarea unor date</p>
3.	<i>Caracteristici structurale și funcționale ale lumii înconjurătoare</i>	<p>3.1. Evidențiază caracteristicile unor obiecte localizate în spațiul înconjurător</p> <p>3.2. Identifică și valorifică unele caracteristici ale lumii vii, ale Pământului și Spațiului</p> <p>3.3. Descrie unele caracteristici ale lumii vii, ale Pământului și Spațiului</p> <p>3.4. Demonstrează cunoașterea poziției omului în univers, ca parte a lumii vii și ca ființă socială</p>

Concluzii. Eficiența acestei educații se poate aprecia numai prin efectele pe termen lung asupra comportamentului viitorului cetățean. Activitățile de educație ecologică trebuie să prezinte o utilitate imediată pentru copil, să-l pună în situația de a interveni în situații concrete și de a aprecia efectele intervențiilor sale. Educarea copiilor și formarea unei concepții ecologice trebuie să înceapă cu învățământul preșcolar și să fie continuată până la cel universitar. În acest context, rolul educației ecologice și de protecție a mediului înconjurător este cert, el concentrându-se pe crearea viitorului cetățean capabil de a-și forma un punct de vedere obiectiv asupra realității înconjurătoare, de a-l incita la participare, devenind astfel conștient de viitor și de faptul că viața generațiilor de mâine depinde într-o mare măsură de opțiunile sale.

Realizarea finalităților educației ecologice contribuie la cunoașterea, înțelegerea și respectarea naturii, a mediului înconjurător de către prescolari. Analiza comparativă a finalităților educației ecologice la nivelul curriculumului pentru educația timpurie din Republica Moldova și România indică diferențe importante. În timp ce în documentele curriculare din educația timpurie din Republica Moldova se regăsește explicit componenta educație pentru mediu, la nivelul căreia sunt stabilite competențe specifice, în cele din învățământul românesc nu se regăsesc explicit finalități ale educației ecologice.

BIBLIOGRAFIE

1. Curriculum pentru educație timpurie / Min. Educației, Culturii și Cercet. al Rep. Moldova; echipa de elab.: M. Vrânceanu [et al.]; coord. gen.: A. Cutasevici, V. Crudu; experți-coord. naț.: V. Guțu; contribuții: V. Bodrug-Lungu. Chișinău: Lyceum, 2019 (F.E.-P. "Tipografia Centrală"). 128 p. ISBN 978-9975-3285-7-9.
2. Curriculum pentru educația timpurie. Ministerul Educației Naționale, București, 2019. [https://edu.o/sites/default/files/Curriculum%20ET 2019 aug.pdf](https://edu.o/sites/default/files/Curriculum%20ET%202019%20aug.pdf) (vizitat 8.07.2020)
3. GÎNJU, S., TELEMAN, A. Educație ecologică: (pentru specialitatea Pedagogie preșcolară): Suport de curs. Chișinău: Iniv.Ped.,Lab.Ecoeducație, 2014. 142p. ISBN 978-9975-46-220-4
4. GUMOVSCI, A. Rolul educației ecologice ca un factor-cheie al soluționării problemelor de mediu în secolul XXI. În revista: Managementul Deșeurilor . 2019, №1, pp.27-30.
5. KUYPERS, K. EcoEd - ediția a III-a - Planuri de Lecție, Activități și Scenete de Educație Ecologică pentru clasele III-VIII. Sinaia: Clubul de Ecologie și Turism Floarea Reginei", 2002. 187 p. ISBN 973-0-02853-2.
6. MOMANU, M. Introducere în teoria educației. Iași: Editura Polirom, 2002. 176 p. ISBN 973-681-099-2
7. NEDELCU, G.; NEDELCU, M. et al. Educația ecologică și voluntariatul în protecția mediului. Cluj Napoca, 2003. [http://www.ref.ro>uploaded>files](http://www.ref.ro/uploaded/files) (vizitat 12.08.2020)
8. OLLERER, K. Educația ecologică - între necesitate și oportunitate. În: Calitatea vieții, 2012, XXIII, nr. 1, 25-44.
9. SEAGER, J. Earth Follies: Feminism, Politics, and the Environment, London: Earthscan, 1993.
10. TOMȘA, Gh. (coord.) Psihopedagogie preșcolară și școlară. București: Editura Coresi, 2005. 270 p. ISBN: 973-0-03895-3
11. WERSEBE, J. Pamantul e comoara noastră: Manual de educație ecologică. Voluntar Corpul Pacii, Romania, 2003 – 2005.
12. www.ddbra.ro>...>Constientizare si Educatie